

Radványi Orsolya

TÉREY GÁBOR (1864–1927)

Térey Gábor a magyar muzeológia első generációjának egyik fontos alakja volt, szakmai tevékenységét azonban csak az utóbbi tíz-tizenöt évben kezdték jelentőségéhez mérten értékelni.¹ Azt megelőzően alig esik szó róla, s még feltűnőbb, hogy harminc év múzeumi szolgálat után a szakember halálakor egyetlen méltatás sem jelent meg vele kapcsolatban a hazai szakmai körök részéről. Monográfiámban részletesen tárgyaltam tudományos életútját, amely számára bevallottan csalódásokkal volt terhes; most egyetlen kérdésre koncentrálni arra keresem a választ, a külföldről hazatelepült Térey mennyire tudott integrálódni a hazai közegbe, s ez mennyiben befolyásolta múzeumi pályáját.²

Arra a kérdésre, hogy mik lehettek az alig harminc esztendő, német és svájci egyetemeken tanult, a freiburgi egyetem művészettörténeti katedrájáról a millenniumi Budapestre érkező Térey Gábor vágyai, ő maga adja meg a választ: a létesítendő Szépművészeti Múzeumban képzelte el karrierjét, méghozzá annak szakmai vezetőjeként. Várakozása nem volt alaptalan, hiszen Wlassics Gyula miniszter felterjesztése szerint „Dr. Téreynek megnyerését úgyszólván elkerülhetlenné teszi különösen az országos képtár és a szépművészeti múzeum rendezésének és szervezésének nagy műve s a feladat és felelősség nagysága első sorban követeli meg egy oly férfiúnak alkalmazását, kinek elméleti és gyakorlati képessége teljes igazolással bír.”³

A külföldön már elismerést szerzett, több jelentős művet publikáló, a német egyetemi és múzeumi rendszerbe beágyazott tudóst Hugo von Tschudi, a berlini Nationalgalerie igazgatója ajánlotta Wlassics figyelmébe. A miniszter nem véletlenül keresett külföldi, tapasztalatokkal rendelkező személyt a formálisan már megalapított, de még az érdemi múzeumszervezési munkák előtt álló intézménybe: a Pulszky-ügy⁴ kellős közepén megnyugtatóbbnak látta, ha szakmailag kikezdetetlen, és a helyi politikai viszonyoktól nem befolyásolt, tiszta embert bíz meg a rendcsinálással.

Amit a miniszter elvárhatott, az egyfelől az új múzeum számára vásárolt tárgyak leltározását valamint az Országos Képtár és a Nemzeti Múzeumból származó művek

¹ Radványi Orsolya: *Térey Gábor 1864–1927. Egy konzervatív újtó a Szépművészeti Múzeumban*. Budapest, 2006.; Tóth Ferenc: *Donátorok és képtárápítók. A Szépművészeti Múzeum modern külföldi gyűjteményének kialakulása*. Budapest, 2012. 63–67., 75–92., 102–116., 128–134.; Földi Eszter: *A képzőművészet mostohagyereke. A magyar művészgrafika kezdetei*. Budapest, 2013. 64–67., 71–78., 80–96.

² Jelen szöveg annak a folyamatos szakmai diskurzusnak köszönhetően született, amelyet kollégáimmal, Hessky Orsolyával és Szücs Györggyel folytattunk a századelő magyar művészeti viszonyai kapcsán. Inspiráló meglátásaikért ezúton fejezem ki köszönetemet.

³ Wlassics levele Kammererhez, 1896. október 14. Szépművészeti Múzeum, Központi Irattár [a továbbiakban: SzMI], sz. n. – közölve: Radványi 2006. i. m. Függelék 11.

⁴ Erről részletesen: Tóth 2012. i. m. 51–59.

rendszerezését foglalta magában, vagyis a múzeumi szakmai munka alapját kellett Téreynek lefektetnie. Másfelől a készülő új múzeumépület terveinek szakmai elbírálásában, vagyis a Schikedanz-Herzog-féle kész tervek teste szabásában kellett segédkeznie. Tekintettel arra, hogy a Szépművészeti Múzeum gyűjteményeit éppen ebben az időszakban gyarapították legintenzívebben, azaz egy még formálódó műtárgyanyaghoz kellett megfelelő épületet rendelni – ez elég merész, és valljuk be, sikerességét tekintve bizonytalan vállalkozás. A politika nézőpontjából közelítve érthető elvárás volt a pénzügyi átláthatóság és szakszerűség kívánalma, a gyakorlati megvalósítás oldaláról viszont jókora naivitás, vagy a millenniumi évek fokozottan optimista lelkiállapota kellett hozzá, hiszen a lehetetlen feladat magában hordozta az élet által már nem sokkal később visszaigazolt problémákat, vagyis az épületnek a benne elhelyezett anyag számára alkalmatlan és szűkös voltát.

Nem tudjuk, Wlassicsnak volt-e egyéb jelöltje Térey mellett vagy helyett, hogy idehaza tájékozódott-e más alkalmas jelölt iránt. Ha igen, a keresést gyakorlatilag az egyetlen, a Pasteiner-tanszéken kezdhette volna. Azon a tanszéken, ahová Térey is aspirált oktatóként, s amelynek kapuit még Wlassics magas ajánlása sem nyitotta meg számára, hiszen nem volt Pasteiner tanítványa, s nem volt kellően beágyazott a hazai tudományos közegben sem.⁵

Térey tehát szakmai kíváncsiságtól és elhivatottságtól vezérelve – s minden bizonnyal valamiféle karrier-lehetőséget is látva maga előtt – elvállalta a feladatot és 1896-tól lázas munkához fogott a múzeum ügyeinek intézésére kinevezett Kammerer Ernő (1856–1920) árnyékában, mint „a kormánybiztos mellé rendelendő szakértő”.⁶ (Néhány év kemény munkájával bizonyította feljebbvalói előtt munkabírást és szakmai alkalmasságát: a metszetyűjtemény katalógizálását és az anyag bemutatását – amely munka muzeológusi beavatásaként is felfogható – sikerrel teljesítette. Agilis munkatársai a Pasteiner-tanszékről érkeztek, előbb Meller Simon (1901), majd Felvinczi Takács Zoltán (1905) is a múzeum kötelékébe lépett, azonban tíz-tizenöt évvel fiatalabbak voltak Térey Gábornál, így vezető szerepre ekkor még nem számíthattak. Mindketten Térey vezetésével dolgoztak, Meller a grafikai, Felvinczi Takács a régi képtár anyagának feldolgozásán. A múzeumi gyűjtemény műfajok szerinti

⁵ Emellett közre játszhatott az is, hogy Beöthy Zsolt készülő művészettörténeti kézikönyve (*A művészetek története a legrégebbi időktől a XIX. század végéig. Ókor-Középkor-Újkor [Renaissance]*. Szerk. Beöthy Zsolt. I–III. Budapest, 1906–1912.) szerzői közé Téreyt is meghívta, míg Pasteinert nem. A Térey által írt fejezet azonban nem látott napvilágot. Vö.: Gosztonyi Ferenc: *A magyar művészettörténet-írás története (1875–1918)*. A „Pasteiner-tanszék”. PhD disszertáció. Budapest, 2008. 126–127.: 661. jegyzet. <http://doktori.btk.elte.hu/art/gosztonyiferenc/diss.pdf>. Téreynek 1917-ben, a Pasteiner nyugdíjazását követően kiírt pályázat idején újra alkalma nyílt volna aspirálni a tanszéki állásra. Hírlapi értesülés szerint szándékában állt élni a lehetőséggel, végül mégsem adta be jelentkezését a tanszékvezetői posztra. „Nagy személyes tábora van Térey Gábor udvari tanácsosnak, a Szépművészeti Múzeum osztályigazgatójának, [...] Térey 20 esztendő előtt docense volt a freiburgi egyetemnek”. *Pesti Napló*, 1917. február 4. 10.

⁶ Kammerer kormánybiztosi kinevezése: Minisztertanácsi jegyzőkönyvek, 1896. április 22-ei ülés, 2. pont. <https://adatbazisononline.hu/adatbazis/minisztertanacsi-jegyzokonyvek-1867-1944/hierarchia>

1. Reményi József: Térey Gábor, 1924. Bronz érme, öntött, 62 mm. Szépművészeti Múzeum–Magyar Nemzeti Galéria, ltsz. 73.32-P. © Szépművészeti Múzeum–Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

strukturálódása a kezdeti években még nem történt meg, ezért gyakorlatilag Téreynek minden korszakkal és műfajjal foglalkoznia kellett – és foglalkozott is, értő munkatársak segítségével. Idővel a grafikai osztály önállósodott, s annak vezetését Meller vette át 1910-ben, Felvinczi Takács ellenben egészen 1919-ig, a Hopp-féle kelet-ázsiai gyűjtemény önálló fiókintézményének megalakulásáig Térey közvetlen munkatársa maradt.

Előmenetelét tekintve nem lehetett panasza, hiszen az új múzeum első szakmai tisztviselőjeként nemcsak a hazai művészeti életet irányító szervezetek, az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat és a Műemlékek Országos Bizottsága tevékenységébe kapcsolódhatott bele, hanem a munkájával elégedett Wlassics egyre nagyobb szerepet szánt neki a nagyívű kultúrpolitikai kérdésekben is. Ilyen volt a századforduló idején már igencsak reformra szoruló Képzőművészeti Tanács átszervezése, amelyet 1901-ben alakítottak át olyképpen, hogy a művészek mellett a döntő súlyt a műértők és múzeumi szakemberek képviselték. Működését tekintve a szakosztályokra való

tagolódás összehangolt működési lehetőséget ígért, s a szisztéma kiemelt szereplői a szakosztályi előadók lettek; a festészetié éppen Térey Gábor, aki ezzel az új megbízatással a miniszter kulcsemberevé lépett elő, bizalmi helyzetbe került. A Tanács másik kulcspozíciója az ügyvezető előadóé volt; ezt Koronghi Lippich Elek (1862–1924) minisztériumi osztálytanácsos, a művészeti ügyosztály vezetője, Térey bizalmas barátja töltötte be egészen 1913-ban történt nyugdíjba vonulásáig.⁷ Nem elképzelhetetlen, hogy Térey Tanács-beli kinevezése mögött is az ő ajánlása állhatott, megerősítve a miniszter választását.

Szakmai pozíciójának 1896 és 1901 közötti töretlen erősödése után nagy csalódásként érte Téreyt Kammerer kinevezésének híre 1901 szeptemberében.⁸ Ez csakugyan váratlan fordulat volt, amit minden bizonnyal a pillanatnyi pártpolitikai helyzet logikája diktált. Kammerer ugyanis 1881 óta megszakítás nélkül a kormányzó Szabadelvű Párt Tolna megyei országgyűlési képviselője volt.⁹ Mint a párt megbízható küldötte, „tisza politikai és egyéni jellemével, a parlamentbe főleg közművelődési irányban kifejtett közhasznú munkásságával és választói iránt állandóan tanúsított fáradhatatlan gondosságával méltán kivívta magának a közbizalmat.”¹⁰ Megbecsült tagja volt politikai közösségének, s kerületében mindig biztos befutónak számított. Érthető, ha egy ilyen jelöltet nem akart elveszíteni pártja az 1901-ben elfogadott és életbelépett összeférhetlenségi törvény miatt,¹¹ amely szerint a kormánybiztosi és az országgyűlési képviselői poszt többé nem volt összeegyeztethető. Az új szabályozás azonban nem tiltotta a képviselői és az országos intézetvezetői állások párhuzamos viselését – így Kammerert Wlassics előterjesztésére kinevezték az Országos Képtár és a Történelmi Képcsarnok igazgatójává.

Az éppen csak ekkoriban rendeződött Pulszky-botrány miatt valószínű, hogy Wlassics nem akart megkockáztatni egy újabb fiaszkót egy bölcsész végzettségű vezető önálló megbízásával, így valójában a kezdetektől nem lehetett valós esély arra, hogy Téreyből a Szépművészeti Múzeum első igazgatója váljon. A miniszter sokkal biztonságosabbnak ítélte az addigra már összeszokott párosként működő Kammerer és Térey duóját, és így a köztük megosztva működő adminisztratív és szakmai irányítás fenntartása mellett döntött. Azzal, hogy Téreynek a Képzőművészeti Tanácsban kulcspozíció adott, igyekezett csökkenteni azokat a saját maga és a régészet, valamint a történelem iránt érdeklődő Kammerer személye ellen irányuló kritikákat is, amelyek a múzeumigazgatót laikus volta miatt érték, főképpen a vásárlások terén kifejtett tevékenysége miatt.

⁷ Koronghi Lippich Elekről: Jurecskó László: K. Lippich Elek – a hivatalos művészetpolitika irányítója – és a gödöllőiek. *Studia Comitatus*, 10. 1982. 9–29.; Uő: A magyar iparművészet szervezői és K. Lippich Elek. (A Lippich hagyatékban található levelek alapján). *Ars Hungarica*, 23. 1995. 107–119. – Téreyvel való barátságáról: Radványi 2006. i. m. 25.

⁸ Kammerer igazgatói kinevezése: Minisztertanácsi jegyzőkönyvek, 1901. szeptember 14., 15. pont. i. h.

⁹ Erről részletesen: Dobos Gyula: Kammerer Ernő (1856–1920). 150 éve született a jogásznak készülő politikus, történész, intézményvezető. *Honismeret*, 34, 2006, 3. 50–55.

¹⁰ *Tolnavármegye*, 1896. október 11. 1. – idézi: Dobos 2006. i. m. 52.

¹¹ 1901. XXIV. Tc. 1 §.

2. Paczka Ferencné Wagner Cornelia: Kammerer Ernő, 1900. Papír, litográfia, 355 × 285 mm. Szépművészeti Múzeum–Magyar Nemzeti Galéria, ltsz. 1900-115.
© Szépművészeti Múzeum–Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

A várakozásában csalódott és elkeseredett Térey fejében a távozás gondolata is megfordult, s segítségért a berlini képtár igazgatójához, Wilhelm von Bodéhoz folyamodott: „Ez az eljárás számomra annál is inkább kínos volt, mivel annakidején olyan feltétellel jöttem Magyarországra, hogy a Pulszky-affér lezárása után, ha nem is engem, de mindenképpen szakembert bíznak meg az intézet vezetésével – ez olyasmi, ami Németországban, a német felfogás és szemlélet szerint teljesen magától értetődő volna.”¹²

¹² Térey levele Wilhelm von Bodéhoz, 1902. június 5. – közölve Radványi 2006. i. m. Függelék 24.

3. Morelli Gusztáv: Koronghi Lippich Elek arcképe, 1901. Papír, fametszet, 161 × 114 mm. Szépművészeti Múzeum–Magyar Nemzeti Galéria, ltsz. 1901-1.
© Szépművészeti Múzeum–Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

Végül mégsem hagyta el Budapestet, s mivel Kammerer a szakmai irányítást teljes mértékben rá hagyta, nagyobb nehézségek nélkül működtek együtt a következő években. Sőt, 1913-tól, amikor Kammerer betegsége miatt visszavonult a hivatali ügyek vitelétől, Térey vezette helyette a múzeumot – s ekkor jött el ismét a pillanat a pályáján, amikor bízhatott abban, hogy hamarosan elnyeri a rég áhított múzeumigazgató pozíciót.

A siker helyett azonban ismét mellőzés következett.¹³ Ekkor nem egy néven nevezhető aktuálpolitikai esemény volt az oka „ejtésének”, sokkal inkább az évek során összegyűlt indulatok és szakmai feszültségek robbanása. Az 1910-es évtized elején a múzeum addig viszonylag csendes belső élete – természetesen nem függetlenül a külső körülményektől – megélenkült. A századforduló óta a hazai művészeti szcénában tapasztalható változások, vagyis a modernnek (a nagybányaiak, majd legfőképpen a Nyolcak) előretörése a bástyaikat és pozícióikat egyre kisebb sikerrel védő konzervatív művészkörökkel szemben nem hagyhatta érintetlenül az ország első múzeumát sem. Az újak növekvő támogatást követeltek maguknak az ösztöndíj- és vásárlási bizottságban, s több helyet a modern képtár falain. A kortárs művészet kiemeltebb támogatása a millennium ideje óta kormányzati programmá emelkedett ugyan, de a Képzőművészeti Tanács továbbra is erős kontroll alatt tartotta az állami vásárlásokat. Térey muzeológusként tisztában volt a gyűjtemény hiányaival, művészettörténészként pedig a hazai és külföldi művészeti trendekkel, s nem utolsósorban a műpiaci árakkal, ezért szakosztályi előadóként igyekezett úgy befolyásolni a Tanács döntéseit, hogy a szerzeményezés során a lehető legtöbb hasznot hajtsa intézménye számára. A *Pester Lloyd* rovatvezetőjeként rendszeresen beszámolt a hazai kiállítási életről, értő és támogató, olykor korholó hangnemben írt kritikái sok esetben közvetlen hatással voltak a műtárgyvásárlásokra – és a művészekkel való kapcsolatára is. Szerepének érzékeltetésére egyetlen példa: indulásától figyelemmel kísérte a nagybányai festők működését, s nem csak elismeréssel és szimpátiával adózott a kolónia fiatal művészeinek,¹⁴ hanem második kiállításukról az állam – minden bizonnyal Térey pozitív kritikáját is számításba véve – azonnal megvásárolta Ferenczy egy érzékeny tájképét,¹⁵ Glatz nagy méretű *Fahordók*ját¹⁶ és Iványi Grünwald *Múteremben*¹⁷ című képét. Két évvel később viszont nem ment el szó nélkül az általa tehetségesnek tartott Ferenczy Károly nagy képe, a *Józsefet eladják testvérei* „kompozicionális zavarossága” mellett, amit hibának tartott, ugyanakkor dicsérte a tájháttér festői kvalitását. A festő a kép sikertelen állami vásárlását Térey negatív minősítésének tulajdonította: „El voltam

¹³ Kinevezés helyett mellőzés. Kommentár egy kinevezéshez. *Magyarország*, 1914. április 7. 16.

¹⁴ Gabriel v. Térey: Die Ausstellung der Nagy-Bányaer Künstler-Kolonie. *Pester Lloyd*, 1898. december 20. 2.

¹⁵ Ferenczy Károly: *Tavaszi táj a Virághegygel*, 1898. Olaj, vászon, 63 × 65 cm, Szépművészeti Múzeum – Magyar Nemzeti Galéria, ltsz.: 1649.

¹⁶ Glatz Oszkár: *Fahordók*, 1898. Olaj, vászon, 144 × 197 cm, Szépművészeti Múzeum – Magyar Nemzeti Galéria, ltsz.: 1648.

¹⁷ Iványi Grünwald Béla: *Múteremben (Szomorú hangulat)*, 1898. Olaj, vászon, 172 × 103,6 cm, Szépművészeti Múzeum – Magyar Nemzeti Galéria, ltsz.: 1647.

készülve arra, hogy a hivatalnokok ellenem lesznek, Térey nagyon nekem ment volt a *Pester Lloyd*-ban, azóta nem sok jót vártam Lippich, Kammerer stb.-ektől.”¹⁸

A muzeológusnak a gyarapítás mellett legfontosabb szerepe a gyűjtemény közreadása. A Szépművészeti Múzeum megnyitásakor Térey a képtárak közül csak a régi művészetét rendezte meg, a modern magyar és külföldi anyag bemutatásának teljes koncepcióját, az anyag válogatásától annak kiállításáig egy művészekből álló bizottságnak engedte át. Ez a tárlat, amely egyazon kiállítás keretében mutatta be a magyar és a külföldi művészetet, 1913-ig volt látható. Ekkor, a Pálffy-gyűjtemény állami tulajdonba kerülése idején az épület szűkösége miatt a modern képtár anyagát át kellett csoportosítani.¹⁹ Ezt a munkát Térey vállalta magára, s egy merőben új koncepciót valósított meg: fizikailag is elválasztotta egymástól a magyar és nemzetközi anyagot, a hazait a reprezentatív első emeleti termekben hagyva, a külföldi műveket pedig a másfél emeleti alacsonyabb és szűkebb térben állította ki.²⁰

A Pálffy-gyűjtemény befogadása miatt a régi képtár is alapos átrendezésen esett át, sok mű raktárba került, hogy az újonnan jött, jobb minőségű képeknek adjon helyet. A még Pulszky Károly által vásárolt itáliai quattro- és cinquecento szobrok leltározatlan, katalogizálatlan anyagával is foglalkozni kellett,²¹ s ez a feladat elvben a gyűjteményrész kurátorára, Meller Simonra várt. Meller, aki időközben átvette a grafikai gyűjtemény vezetését Téreytől, a múzeumon kívül is egyre sikeresebb volt: kiállításokat szervezett a kortárs magyar festészet és rajzművészet prezentálására;²² magángyűjtőknek, köztük Majovszky Pálnak segédkezett tanácsaival gyűjteményt építeni; s a Ferenczy István hagyatékaként az állam tulajdonába jutott kisbronz-anyag kutatása kapcsán a gazdátlanul álló múzeumi szoborgyűjtemény is felkeltette érdeklődését. A sokféle feladattal megbízott Mellernek tehát valószínűleg nem lett volna ideje a katalogizálás kevésbé látványos, ugyanakkor sok időt és energiát követelő munkájára, amelynek egy korábbi, 1911-ben lezajlott számvevőszéki vizsgálat miatt sürgősen meg kellett lennie.²³ A múzeumot Kammerer betegsége miatt ekkor már felelős vezetőként irányító Térey a lajstrom elkészítését a charlottenburgi szakértőre, Paul Schubringra bízta.²⁴ Meller nem bántódott meg Térey lépése miatt, s végül a múzeum 1917-ben

¹⁸ Ferenczy Károly levele Thorma Jánoshoz, 1900. december 24. SZM-KEMKI ADK, ltsz.: 3560/939.7. – közölve: *Ölel Carolus. Ferenczy Károly levelezése*. Szerk. Boros Judit és Kissné Budai Rita. Budapest, 2011. 29. (Itt a hivatkozott Térey kritika dátuma tévesen szerepel.) A képet végül 1913-ban a Fővárosi Képtár vásárolta meg a művésztől. BFL 41037/913-XIV.

¹⁹ A Szépművészeti Múzeum modern képtárának megnyitása. *Az Ujság*, 1913. június 12. 15.

²⁰ Az átrendezésről részletesen: Térey Gábor jelentése az 1913. évi munkákról, SzMI, ikt. sz. 52/914.

²¹ Kincsek a lomtárban. A Szépművészeti Múzeum renaissance szobrai. – Florenz, London, Budapest – Szegény Pulszky Károly. *Pesti Napló*, 1914. február 12. 7–8.

²² Például a berlini Sezessionban 1910-ben, erről: Radványi 2006. i. m. 122–125.

²³ Sinkó feltételezi, hogy az 1911-es számvevőszéki vizsgálat során feltárt szabálytalanság vezethetett Kammerer nyugdíjazásához. Sinkó Katalin: *Nemzeti Képtár. „Emlékezet és történelem között.”* Budapest, 2009. 39.

²⁴ Paul Schubring: *Katalog der Bildwerke der Italienischen Renaissance des Museums der bildenden Künste in Budapest*. [Bildwerke der Italienischen Renaissance in Marmor, Ton, Stucco, Holz und Leder

nagysokára megnyílt állandó szoborkiállítását is közösen jegyezték: Meller rendezte a Ferenczy-féle kisbronzok anyagát, míg a Pulszky-féle „vegyes” szoboranyagot Térey.

Az 1913-as év, amely Térey szempontjából sorsfordítónak bizonyult, további meglepetéseket is tartogatott. Koronghi Lippich Elek, aki barátja, s a múzeumi ügyosztály vezetőjeként egyben felettese is volt, egy hosszan húzóódó sajtópereskedést követően nyugdíjba vonult.²⁵ Térey erős támogatót veszített el távozásával, s annak ellenére, hogy Lippich hivatali utódával, Majovszky Pállal (1871–1935)²⁶ is évek óta baráti kapcsolatban volt, ez a fordulat az ő karrierjére is kihatott. A másik, váratlan esemény egy miniszteriumi feljelentés volt, amelyet egyik múzeumi kollégája, az antikvitás emlékeit kezelő Wollanka József²⁷ kezdeményezett ellene, hivatali visszaéléssel vádolva Téreyt a (meg nem vásárolt) Nemes-gyűjtemény körüli „anomáliák” kapcsán. Az időzítés érdekes: sem a Nemes-gyűjtemény 1910–1911-es budapesti bemutatásakor, sem a gyűjtemény egyes darabjait illető esetleges állami vásárlás tárgyalásakor (1912) lett „ügy” belőle, hanem éppen akkor, amikor Koronghi Lippich Elek visszavonult a múzeumi ügyosztály éléről. A vizsgálat során Meller Simon kiállt Térey mellett,²⁸ maga Nemes Marcell a tárgyalások tényét is tagadta – a vádak nem igazolták, Téreyt felmentették.²⁹ Wollankát „jutalmul” áthelyezték a Nemzeti Múzeumba, az igaztalanul megrágalmazott Térey viszont kiesett az igazgatói poszt várományosai közül, hiszen miniszteriumi feljebbvalói – Majovszky és Klebelsberg Kuno államtitkár – nem találták alkalmasnak a vezető tisztség betöltésére a beosztottjával kialakult konfliktus miatt.³⁰

A fent részletezett „ügyek” kikezdték Térey hitelét, és a sajtóban már 1914. év elején felröppent az igazgató-válság híre: „a sok surlódás, amit a Szépművészeti Múzeum igazgatósága körül csatározó intrikák napirendenvalóvá tettek, annyira elkedvetlenítették Térey Gábort, a Kammerer Ernő miniszteri biztost helyettesítő osztálytanácsost, hogy le akar mondani. Térey visszavonulása híre nagyon sok személyi kombinációt szaba-

aus den toscanischen, römischen und oberitalienischen Schulen.] Kézirat. Budapest, 1913. – Szépművészeti Múzeum, Könyvtár, ltsz.: 3462.

²⁵ Az ügy háttéréhez ld.: Csáki Tamás: A finn építészeti és az „architektúra magyar lelke.” Kultúrpolitika, építészeti, publicisztika a századelő Magyarországn. *Múltunk*, 51, 2006, 1. 210.: 38. jegyzet.

²⁶ A tiszti cím- és névjegyzék 1912. évre vonatkozó kötete még Koronghi Lippichet, az 1913. évre vonatkozó már Majovszky Pált jelöli meg az ügyosztály vezetőjeként. *Magyarország tiszti cím- és névtára* 33. Budapest, 1914. 390.

²⁷ Wollanka Józsefről: Nagy Árpád Miklós: *Classica Hungarica – A Szépművészeti Múzeum antik gyűjteményének első évszázada (1908–2008)*. Budapest, 2013. 45–46., 63–75., 79–80., 226.

²⁸ Geskó Judit: A francia impresszionista és posztimpresszionista művészet gyűjtése Magyarországon 1918 előtt. Adalékok Meller Simon, Majovszky Pál és kortársaik gyűjteményépítő munkájához. *Maradandóság és változás. Művészettörténeti konferencia*. Budapest, 2004. 442.: 5. jegyzet.

²⁹ SzMI, ikt. sz. 482/914.

³⁰ Néhány cikk a Wollanka botránnyal kapcsolatban: Fegyelmi vizsgálat Térey Gábor ellen. *Az Újság*, 1913. november 25. 8.; Följelentés Térey Gábor ellen. *Budapesti Hírlap*, 1913. november 26. 15.; Térey Gábor és a Nemes-gyűjtemény. *Magyarország*, 1913. november 26. 11.; Affér a Szépművészeti Múzeumban. *Pesti Napló*, 1913. november 26. 10–11.; Vádak Térey Gábor ellen. A Nemes-gyűjtemény. *Világ*, 1913. november 26. 10.

dított föl: különösen három nevet emlegetnek: Gróf Bánffy Miklóst, gróf Zichy Istvánt és Szinnyey [sic!] Merse Pált.³¹

Így aztán az 1914 februárjában ötvenedik életévét betöltő Téreynek az uralkodó a Ferenc József rend középkeresztjét adományozta, ugyanakkor a múzeum élére a Belügyminisztérium osztálytanácsosát, Petrovics Eleket (1873–1944) nevezte ki.³² A jogi tanulmányokat folytatott Petrovics már 1900 óta a törvényelőkészítési ügyek osztályán dolgozott, és a segédfogalmazói pozíciótól kezdve az osztályvezetőig lépkedett a ranglétrán. 1914 márciusában az ő megbízása nemcsak Térey, de a sajtó számára is nagy meglepetést okozott.³³ A bennfentesek tudni vélték, hogy az ügy háttérben Majovszky állt,³⁴ aki az asztaltársaság tagjaként gyakran keresztül tudta vinni a minisztériumban a Japán kávéház művészcsoportjának akarátát.³⁵ Lehetséges, hogy – a *Pesti Napló* előbb idézett cikke alapján – a Japán kávéház művészasztalánál az idő Szinyei vetette fel Petrovics nevét a magáé helyett, s ennek szerzett érvényt Majovszky befolyásával a minisztériumban?

Bár hagyományosan Petrovics tevékenységéhez kötjük a modern és kortárs magyar művek javára való elmozdulást a szerzeményezés és a múzeumi bemutatás terén, valamint a magánmecenatúra rendszerének kiépítését, valójában ezeket a folyamatokat Térey Gábor indította el. Ő kezdte értékelni a magyar művészet 18. századi gyökereit Bogdány Jakab, Stranover Tóbiás és Mányoki korának tevékenységén keresztül, tanulmányozta, felkutatta és a múzeum számára megvásárolta műveiket; s ő volt az első, aki a középkori magyarországi emlékeknek egy külön termet szánt az újonnan megnyílt Szépművészeti Múzeumban. A modern képtár fent már említett 1913-as átrendezésekor a 19. századi nagy mestereknek (a Markó család, Lotz Károly, Zichy Mihály, Munkácsy Mihály, Paál László) önálló termeket szentelt, ahogyan a történeti festészetnek (Székely Bertalan, Madarász Viktor, Benczúr Gyula), a biedermeier korának, a müncheni iskola képviselőinek, és a legújabb törekvéseknek (Nagybánya, Nyolcak) is. Hagyományosan jó társadalmi kapcsolatokat tartott fenn a gyűjtői körökkel és a műkereskedőkkel, így az általa meghonosított „Bode-szisztéma” révén számos műtárgyat sikerült ajándék címén vagy adományként megszerezni a gyűjtemény számára.³⁶ A kortárs művészet gyűjtése terén kifejtett tevékenységét röviden már említ-

³¹ Igazgató-válság a Szépművészetiben. *Pesti Napló*, 1914. január 28. 15. Szinyeivel kapcsolatban vö.: Molnos Péter: Petrovics Elek (1873–1945), az ember. Kései kárpótlás egy elmaradt lakomáért. *Frakkok* I.: 239.

³² „A belügyminister ur a ministertanács hozzájárulását kéri ahhoz, hogy Petrovics Elek dr. ministeri osztálytanácsosi címmel és jelleggel felruházott ministeri titkárnak osztálytanácsossá való kinevezését legfelsőbb helyen javaslatba hozhassa. A ministertanács hozzájárul.” Minisztertanácsi jegyzőkönyvek, 1914. január 6-i ülés, 49. pont, i. h.

³³ Néhány példa: A Szépművészeti Múzeum új igazgatója. *Magyarország*, 1914. április 1. 14.; Elek Artúr: Petrovics Elek. *Nyugat*, 7. 1914. I.: 565–566.; Bölöni György: Művészeti reformok. A Szépművészeti Múzeumért – Reformot kérnek a művészek. *Világ*, 1914. április 12. 12.

³⁴ Elek Artúr: Majovszky Pál. *Magyar Művészet*, 11. 1935. 383.; Oltványi Imre: A hetvenéves Petrovics Elek. *Magyar Nemzet*, 1943. augusztus 10. 9.

³⁵ Geskó 2004. i. m. 441–465.

³⁶ Vö.: Sinkó 2009. i. m. 29.

tettük, de fontos aláhúzni, hogy az idősebb, már kanonizált mesterek, Szinyei Merse Pál, Ferenczy Károly vagy Rippl-Rónai József legfontosabb, ma közgyűjteményben lévő darabjai még életükben, s döntő hányaduk Téreynek (is) köszönhetően került a múzeumba. Korántsem volt az a vaskalapos, hajlíthatatlanul konzervatív figura, akinek egyes művészklíkkék és a fiatalabb generációhoz tartozó művészettörténészek láttatták. A változó idők szavát megérezve a modern irányzatok bemutatására is nyitott volt, de mint további sorsa mutatja, ez már nem volt elég ahhoz, hogy múzeumigazgatói álma beteljesedjen.

A modern képtár átrendezésével ugyanis – ahogyan erre a *Pesti Napló* publicistája rámutatott – talán önkéntelenül maga Térey adott ötletet egy újfajta múzeum-konceptió kidolgozására: „arra gondoltak tehát, hogy megfelelő alkalommal a múzeumnak külföldön igen gyakori szétválasztását fogják proponálni olyanformán, hogy az anyag egész modern része váljon ki, és külön épületben, külön igazgatás alá kerüljön.” Ezzel összefüggésben a modern galéria vezetőjének nem egy szaktudóst, hanem egy „a modern művészettel állandó és szeretetteljes összeköttetésben álló férfit” képzeltek el, „például egy széles látókörű festőt vagy egy igazán kiváló szellemű műpártolót [...]”. Nem alaptalan az a feltevés, hogy ilyenformán terelődött az érdeklődés Petrovics Elek miniszteri osztálytanácsosra.³⁷

Petrovics kinevezését követően jó barátjára, Mellerre támaszkodva kezdte meg működését. Téreynek békejobbot nyújtott, de a mindennapokban már nem az ő szakértelmére támaszkodott, sokkal inkább az 1890-es évtizedben született fiatal generáció tagjainak – Wilde János, Rózsaffy Dezső, Antal Frigyes, Hoffmann Edith³⁸ – szavazott bizalmat, s adott egyre nagyobb mozgásteret.³⁹ Ez a társaság nemcsak generációs szempontból – hiszen közel harminc évvel voltak fiatalabbak Téreynél –, de életrésztükben, gondolkodásmódjukban is szöges ellentétben álltak a régivágású kollégával, akit maguk között csak „Szakállas”-ként emlegettek.⁴⁰ A fiatalok mellett egyre inkább háttérbe szoruló Térey légüres térbe került a múzeumban, s egyre intenzívebben azon kívül kereste az érdeklődésének és megélhetésének megfelelő terepet.⁴¹

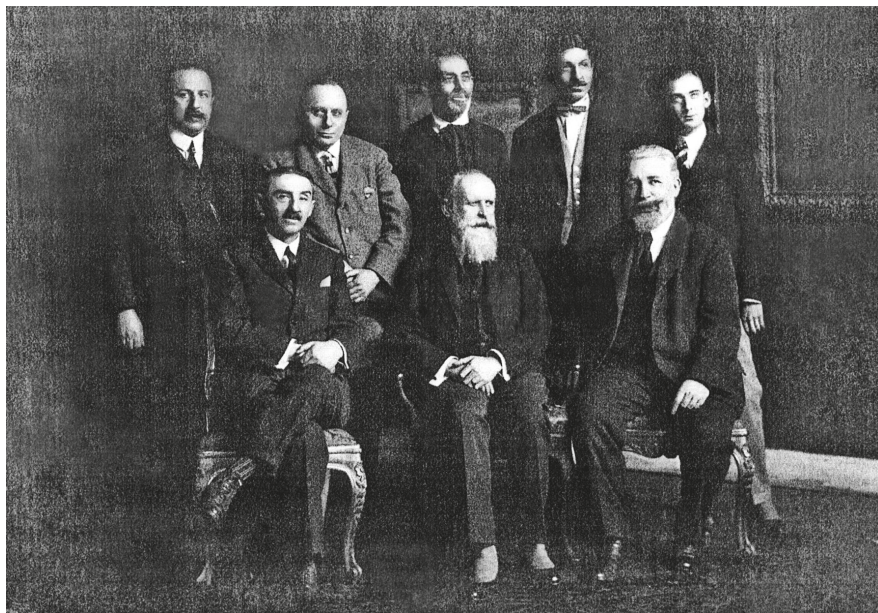
³⁷ A múzeum-probléma. Mi történt a Szépművészetiben? *Pesti Napló*, 1914. április 3. 6.

³⁸ A „bécsi iskolások” 1914 körül jelentek meg a múzeum grafikai gyűjteményében, ahol fizetés nélküli gyakornokként kezdték pályafutásukat a náluk tizenöt-húsz évvel idősebb Meller Simon mellett.

³⁹ A Bécsben egyetemi tanulmányait folytató Wilde Jánost, a múzeum gyakornokát Petrovics és Meller megbízták a műkereskedelemben felbukkanó tárgyak figyelemmel kísérésével, aukciókon való részvétellel, ahogyan erről több levél is tanúskodik 1917-ből. Közölve: *Enigma*, 23. 2015. No 84. Szerk. Markója Csilla, Bardoly István. 56., 57., 64.

⁴⁰ Wilde János levele Wilde Ferencnek, 1920. augusztus 14. Uo., 138–139.

⁴¹ Az állami tisztviselői fizetés az I. világháború alatt elértéktelenedett, ezért a szakemberek a múzeumon kívüli megbízások fejében szakértői díjazásban részesültek. A várható módosítások miatt Térey Pekár Gyula akkori miniszterhez fordult: „Egyben nagyon leköteleznél, ha szíves lennél az »Ernst Múzeum és a Művészeti és Műkereskedelmi« ügyekben minél előbb választ adni. Remélem, hogy nem lesz akadály. Itt arról van szó, hogy a jelenlegi igen nehéz megélhetési viszonyok között állásommal összeegyeztethető mellékfoglalkozásom legyen, tekintettel azon fontos körülményre, hogy két ellátatlan fiamról is kell gondoskodnom.” Térey Gábor levele Pekár Gyulához, 1921. október 20. OSZK Kézirattár, Levelestár.

4. Az Ernst Múzeum személyzete köszönti Térey Gábort hatvanadik születésnapja alkalmából, 1924. (Térey középen ül, jobbján Ernst Lajos, Ernst mögött Lázár Béla látható.) Ismeretlen felvétele. © Magántulajdon

Ezt idehaza az Ernst Múzeum árveréseinek állandó szakértői pozíciójában találta meg, Bernard Berenson ajánlásával pedig az amerikai műkereskedelemben remélt új lehetőségekre lelni.

Térey nem volt teoretikus alkat, munkásságának elméleti alapvetését nem fogalmazta meg írásban, tetteiben azonban annál következetesebben nyomon követhető koncepciója: a gyarapításban művészettörténeti korszakoktól és műfajoktól függetlenül a nagyobb hiányok pótlására való törekvés; a régi mellett a modern és kortárs művészet alkotásaira való figyelem; a grafikai műfajok jelentőségének felismerése; a mecénatúrában a „Bode-szisztéma” alkalmazása – ezeket később igazgatóként Petrovics Elek is eredményesen használta.

Téreytől nem volt idegen a modern világszemlélet, elég, ha arra gondolunk, hogy feleségével közösen fenntartott szalonjában a magyar szellemi élet nagyjai mellett Thomas Mann, Georg Brandes és Mark Twain is megfordult, s ahol gyakori beszéd-témát szolgáltatott Heinrich Hesse, Friedrich Nietzsche⁴² vagy Henrik Ibsen munkássága. Habitusát tekintve azonban vitathatatlanul a „hosszú” 19. század embere volt,

A szabályozás 1922-ben, a Gyűjteményegyetem létesítésekor még nem változtatott a kialakult szokásjog alapján való gyakorlaton, a díjazás fejében végzett szakértést majd egy 1925. év végén kelt gyűjteményegyetemi rendelet tiltja meg. Közölve: Sinkó 2009. i. m. 198.: 6. sz.

⁴² Felesége publikált is e témákban: Edith Térey: Friedrich Nietzsche's Briefe. Budapest, 1907., valamint Edith von Térey: Hermann Hesse. *Pester Lloyd*, 1908. május 3. 20–21.

s 1914-ben a háború kitörése szimbolikusan és valóságosan is véget vetett annak a világnak, amelyben otthonosan mozgott s dolgozhatott.

TÉREY GÁBOR PÁLYAKÉPE

Térey Gábor – névváltozatai: Gabriel von Térey, Gabriel de Térey – (Dárda [Darda, Horvátország], 1864. február 9. – Baden bei Wien, 1927. április 23). Apai nagyapja, Karl Flekl Dél-Németországban tanult mezőgazdasági szakember volt, aki gróf Károlyi György nagykarolyi birtokainak jószágkormányzójaként dolgozott. Munkája elismeréseképpen nyerte el a magyar nemességet és a Térey nevet 1846-ban. Apja, Pál (1832–1883) képzett mezőgazdász, anyja, Mary Norton skót családból származott. Térey Pál Klapka komáromi szárnysegédjeként részt vett az 1848–49-es szabadságharcban, ezt követően évekig külföldi emigrációban élt; angliai tartózkodása során Pulszky Ferencsel is megismerkedett, s kapcsolatuk repatriálásukat követően is megmaradt. A Térey-Norton házaspár hat gyermeke közül egyedül Gábor élte meg a felnőtt kort. Első felesége 1888–1896 között a cornwalli származású Mabel Gattley (1867–1940) volt, akitől két fia (László, 1889–? és Pál, 1893–1953) született. A pár 1896-ban elvált, a gyermekek felügyelete az édesapához került. Térey Gábor második felesége a freiburgi származású Edith Müller (1877–1929) volt, közös gyermekük Benno (1902–1973). Iskoláit külföldön végezte: 1888–1889-ben a bázeli egyetemen művészettörténetet hallgatott Jacob Burckhardtnál, akivel haláláig élénk levelezésben állt; majd 1889-től a strassbourgi egyetemen, ahol 1891-ben doktorált. 1894-ben a freiburgi egyetemen habilitált középkori és újkori művészettörténetből „Handzeichnungen des Hans Baldung gen. Grien“ című értekezésével, ugyanitt 1895-től magántanárként adott elő az itáliai, flamand és északi művészet, valamint a német építészet és szobrászat történetéről. 1896-ban Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter a berlini Hugo von Tschudi ajánlására meghívja az Országos Képtár kötelékébe. Visszatér Budapestre, ahol előbb az Országos Képtár történeti arcképcsarnokának őre, majd 1899-től az Országos Képtár őreként megkezdte tudományos működését. Az intézmény metszetyűjteményének katalogizálását követően Kammerer Ernő igazgató mellett tevékenyen bevonják a megalapítandó Szépművészeti Múzeum szervezési munkálataiba is. 1900-ban igazgatói kinevezést nyer Wlassics minisztertől, aki ettől fogva a gyűjteménygyarapításban is nagyban támaszkodott Térey értékítéletére. A gyűjtemények ekkor még nem alkottak külön szervezeti egységeket, így Térey együttesen felelt a Régi és Modern Képtár ügyeiért, ezzel párhuzamosan 1910-ig a grafikai, valamint az 1914-ben önállóvá váló régi szoborgyűjteményt is vezette. 1904-ben a Régi Képtár osztályigazgatójává történt kinevezése a múzeumi hierarchia második emberének ismerte el, szakmai szempontból ő irányította a szerzeményezéseket és a múzeumszervezést. Nagyon jó személyes kapcsolatokat tartott fenn külföldi szakemberekkel (Wilhelm von Bode, Theodor von Frimmel, Hofstede de Groot, Hugo von Tschudi, Max J. Friedländer, Bernhard Berenson), gyűjtőkkel (Nemes Marcell, Gerhardt Gusztáv, Herzog Mór Lipót, Hatvany Ferenc, Glück Frigyes, Enyedi Lukács) és műkereskedőkkel (François

Kleinberger, Rudolph Lepke, Julius Böhrer, Hugo Helbing, Jacob Goudsticker, Joseph Duveen) egyaránt, aminek köszönhetően egy évtized alatt több száz műtárgy-gal gyarapította a múzeum különféle gyűjteményeit. Különös hangsúlyt helyezett a régi képtár gyűjteményéből hiányzó iskolák és mesterek műveinek megszerzésére, így alapvető szerepe volt a régi angol festészet (John Constable, John Hoppner, Thomas Lawrence), valamint az Angliában működött 18. századi magyar festők (Bogdány Jakab, Stranover Tóbiás) műveinek felkutatásában és megszerzésében. A modern képtár fejlesztésének szószólója és tevékeny részese volt: javaslatára szerezte meg a múzeum Fritz von Uhde és Wilhelm Leibl képeit, ahogy Európában az első közt ő figyelt fel August Rodin zsenijére, s vásárolt műveiből egy sorozatot az 1900-as évek legelején. Gyűjteményi katalógusai a legmodernebb szemlélettel közelítettek a műtárgyakhoz, amennyiben a leírásokhoz rövid művészéletrajzokat is csatolt, reprodukálta a szignatúrákat és feliratokat, közölte a művek provenienciáját, illetve kritikával hivatkozott a legújabb szakirodalmi vélekedésekre. A korszak legfontosabb művészeti szakfolyóirataiban publikálta meghatározásait, de emellett részt vállalt a műtárgyak ismeretterjesztő jellegű bemutatásában is. A gyűjtemény gyarapítása és tudományos feldolgozása mellett fontos feladata volt a magyar művészet külföldön való népszerűsítése is: ő szervezte és rendezte a nagy nemzetközi kiállításokon (Párizs, Berlin, Brüsszel, München) a hivatalos magyar művészet bemutatkozásait. E téren végzett külföldi tevékenységéért elnyerte a badeni zähringeni Oroszlán-rend I. osztályú lovagkeresztjét (1900), a bajor királyi Szent Mihály-rend I. osztályú érdemrendjét (1902), a porosz Vörös Sas-rend lovagkeresztjét (1906), a porosz Korona-rend középkeresztjét (1910), a belga Korona-rend középkeresztjét (1911), a Ferenc József rend középkeresztjét (1914), a hesseni Bátor Fülöp érdem-rend I. osztályú középkeresztjét (1916), a szerb Szent Száva rendet (1927), valamint a bolgár Ferdinánd-rend kitüntetését. Ferenc József 1918-ban igazgatói címet adományozott neki. 1907-ben udvari tanácsosi kinevezést nyert, emellett 1917-ig számos társadalmi pozíciót is betöltött vállalatok felügyelő bizottsági (Csáktornya-zágrábi helyi érdekeltségű vasút rt., Csetnekvölgyi h. é. vasút rt.) és igazgatósági (Déldunavidéki h. é. vasút rt.) tagjaként. Működésének kezdetétől vezetőségi tagja volt a legfontosabb szakmai szervezeteknek (Országos Magyar Képzőművészeti Társulat, Nemzeti Szalon, Szent György Céh, Iparművészeti Társulat), ahogy a londoni Dürer Society-nek, a hágai Nederlandsche Oudheidkundige Bondnak és a londoni Burlington Fine Arts Club-nak is. Állandó tagja volt a Műemlékek Országos Bizottságának, és az állami vásárlásokat felügyelő, a kultuszminiszter mellett működő tanácsadó testületnek, a Képzőművészeti Tanácsnak (1901-1917) is. 1918-tól az Ernst Múzeum állandó tanácsadójaként működött, ő állította össze az árverési katalógusok képzőművészeti anyagát. 1913-ban katalogizálta az akkoriban elhunyt szegedi laptulajdonos, Enyedi Lukács gyűjteményét, amelyből több jelentős tárgy az özvegy ajándékként később a Szépművészeti Múzeumba jutott. 1919-ben a Direktórium idején megbízták a Szépművészeti Múzeum és a Nemzeti Múzeum grafikai anyagának egyesítésével, ami csak a Történeti Képcsarnok anyagát illetően valósult meg időlegesen. 1925-1926-ban felkérésre újarendezte a zágrábi Strossmayer Képtárat, és

elkészítette tudományos katalógusát. A legjelentősebb amerikai műkereskedő, Joseph Duveen meghívására 1925-ben amerikai körútra utazott, ahol a magyar művészetről és művészeti intézményekről tartott népszerűsítő előadásokat. Ez az út jelentette az ürügyet a múzeumból való idő előtti eltávolításához, nyugdíjazásához. Ezt követően külföldön (Angliában vagy az Egyesült Államokban) kívánt tovább működni, s felkérést kapott arra, hogy a New York-i Metropolitan Museum számára vásároljon műtárgyakat. Nyugalomba vonulását követően egészsége hamarosan megromlott, s egy szanatóriumi lábadozás során szívrohamban hunyt el Baden bei Wien városában, sírja a helyi Szent István plébániatemplom kertjében található.

TÉREY GÁBOR BIBLIOGRÁFIÁJA

https://bibliografia.szepmuveszeti.hu/2020_honlap_muveszettorteneszek/Terey_Gabor.pdf Összeállította: Illés Eszter

TÉREY GÁBOR FONTOSABB ÍRÁSAI

Albrecht Dürer's venetianischer Aufenthalt 1491-1495. Strassburg, 1892.; *Cardinal Albrecht von Brandenburg und das Hallesche Heilighumbuch von 1520.* Eine kunsthistorische Studie. Strassbourg, 1892.; *Verzeichniss der Gemälde des Hans Baldung Grien.* Strassburg, 1894. (Studien zur deutschen Kunstgeschichte, I. Band, 1. Heft.); *Handzeichnungen des Hans Baldung gen, Grien. Habilitationsschrift zur Erlangung der Venia Legendi für mittelalterliche und neuere Kunstgeschichte der Hohen Philosophischen Facultät der Albert-Ludwigs-Universität zu Freiburg I. Br.* Strassburg, 1894.; *Die Handzeichnungen des Hans Baldung Grien.* I-III. Strassburg, 1894; Ein wiedergefundenes Altarwerk Hans Baldung's. *Repertorium für Kunstwissenschaft*, 17. 1894. 446-447.; *Die Gemälde des Hans Baldung gen. Grien in Lichtdruck-Nachbildungen nach den Originalen.* I-II. Strassburg, 1896.; Die Ausstellung der Nagy-Bányaer Künstler-Kolonie. *Pester Lloyd*, 1898. december 20. 2.; *Az Országos Képtár fényképgyűjteményének lajstroma.* Budapest, 1899.; *Van Dyck-kiállítás a mester születésének háromszázados évfordulója alkalmából.* Katalógus. Budapest, 1899.; *Die Gemälde des Hans Baldung Grien.* II. Freiburg im Breisgau, 1900.; *Az Országos Képtár metszetgyűjteményének betűsoros katalógusa: Angol és német metszetek.* I. Budapest, 1900.; *Catalogue alphabétique des gravurés anglais et allemandes du Cabinet d'estampes de la Galerie Nationale à Budapest.* Budapest, 1900.; *Dürer grafikai kiállítás.* Katalógus. Budapest, 1900.; *Az Országos Képtár mezzotinto metszet-kiállítása angol mesterek műveiből.* Katalógus. Budapest, 1901.; *A festőművészet remekei. Régi mesterek leg-híresebb alkotásainak gyűjteménye színes másolatokban.* I-II., V-VI. Az előszót írta: Térey Gábor. Budapest, 1902., 1904.; *Nemzetközi modern metszet-kiállítás.* Katalógus. Budapest, 1903.; *Angol és amerikai modern grafikai kiállítás.* Katalógus. Budapest, 1904.; *Modern festők. Magyar és idegen művészek alkotásai eredeti színekben és magyarázó szöveggel.* I-IV. Szerk. Térey Gábor. Budapest, 1904-1907.; *Modern metszetek kiállítása Bäcker Béla és dr. Majovszky Pál gyűjteményeiből.* Budapest, 1904.; Szinyei

Merse Pál. *Vasárnapi Ujság*, 1905. január 15. 33–34.; *A Szépművészeti Múzeum Régi Képtárának leíró lajstroma*. Budapest, 1906.; *Tableaux anciens du Musée des Beaux-Arts de Budapest*. Budapest, 1906.; A Hungarian portrait painter: Philipp A. László. *The Studio*, 40. 1907. Nr. 170. 255–267.; Magyar festő II. Rákóci Ferenc idejéből. Bogdány Jakab. *Vasárnapi Ujság*, 1907. június 23. 493–494.; James Bogdani. *The Burlington Magazine*, 12. 1907. 48.; *A XIX. századbeli magyar művészek kézirajzainak retrospektív tárlata*. Katalógus. Budapest, 1907.; *Nemzetközi modern metszet-kiállítás*. Katalógus. Budapest, 1907.; *Akseli Gallen-Kallela kiállítása*. Katalógus. Budapest, 1908.; *Francisco de Goya grafikai műveinek kiállítása*. Katalógus. Budapest, 1908.; *Rembrandt eredeti kézirajzainak és rézkarcainak kiállítása*. Katalógus. Budapest, 1908.; A Szépművészeti Múzeum gyarapodása. Nemes Marcell ajándékai. *Vasárnapi Ujság*, 1908. november 29. 968–970.; Kauffmann Angelica műveinek kiállítása halálának 100-ik évfordulója alkalmából. Katalógus. Budapest, 1909.; Gróf Andrassy Dénes képtára Krasznahorkaváralján. *Vasárnapi Ujság*, 1909. december 19. 1057–1058.; *A metszet- és modern kézirajz-gyűjtemény katalógusa*. Budapest, 1910.; *Verzeichniss der Kupferstich-Sammlung alter und moderner Meister und der Handzeichnungen moderner Künstler*. Budapest, 1910.; Modern francia grafikai kiállítás. Katalógus. Budapest, 1910.; *Giambattista Tiepolo és fiainak, Giandomenico és Lorenzonak rézkarcai*. Katalógus. Budapest, 1910.; *Nemes Marcell képgyűjteményének kiállítása a Szépművészeti Múzeumban*. Katalógus. Budapest, 1910.; *A metszet- és modern kézirajzgyűjtemény katalógusa*. Összeáll. Térey Gábor Budapest, 1910. (Országos Magyar Szépművészeti Múzeum kiadványai; 17.); *Catalogue des peintures de la collection Marcel de Nemes: exposition au Musée des Beaux-Arts de Budapest 1910–1911*. Budapest, 1911.; Die Greco-bilder der Sammlung Nemes. *Der Cicerone*, 3. 1911. 1–6.; Die Sammlungen Marcell von Nemes in Budapest. *Kunst und Künstler*, 9. 1911. 217–224.; *Sammlung des königlichen ungarisches Hofrats Gustav von Gerhardt Budapest*. Rudolf Lepke's Kunst-Auctions-Haus. Berlin, 1911.; Die Röhrer'sche Madonna mit Kind von Hans Baldung gen. Grien. *Münchener Jahrbuch der bildenden Kunst*, 7. 1912. 147–150.; *Katalog der Sammlung des königlichen Rates Marcell von Nemes-Budapest. Ausgestellten Gemälde*. Städtliche Kunsthalle, Düsseldorf, 1912.; Das Museum der bildenden Künste in Budapest. *Ungarische Rundschau für historische und soziale Wissenschaften*, 2. 1912. 115–123., 456–463.; Die Versteigerung der Sammlung Nemes. *Der Kunstmarkt*, 1913. június 27. 321–324.; *A gróf Pálffy János által hagyományozott képgyűjtemény leíró lajstroma*. Budapest, 1913.; *Katalog der Gemäldegalerie moderner Meister*. Budapest, 1913.; Ein wiedergefundenes Altarwerk des Hans Baldung. *Zeitschrift für bildende Kunst*, 24. 1913. 142–143.; *Az Enyedí Lukács féle képtár leíró lajstroma*. (Kézirat) 1913. Szépművészeti Múzeum, Könyvtár. ltsz.: 3165.; *Országos Magyar Szépművészeti Múzeum a Régi Képtár teljes leíró lajstroma az összes képek hasonmásával: Byzánci, olasz, spanyol, portugál és francia mesterek*. Budapest, 1914.; *Az Országos Magyar Szépművészeti Múzeum Régi Képtárának katalógusa*. Budapest, 1918.; Sozialisierte Kunstwerke aus ungarischem Privatbesitz I. *Kunstchronik und Kunstmarkt*, 1919. augusztus 1. 881–890.; Ausstellung von Kunstwerken aus ungerischem Privatbesitz. II. Künstler des 19. Jahrhunderts. *Kunstchronik und Kunstmarkt*, 1919. augusztus 8. 905–915.; Über

italienische Fresken im Budapester Museum. *Kunstchronik und Kunstmarkt*, 1921. augusztus 19. 847–850.; Leonardo da Vincis Plettenberg-Esterházy-karton. *Pester Lloyd*, 1922. március 9. 7–8.; Die Murillo-bilder der Sammlung Eugen Boross in Larchmond (New York). *Der Cicerone*, 15. 1923. 769–774.; *Az Országos Magyar Szépművészeti Múzeum Régi Képtárának katalógusa*. Budapest, 1924.; *Catalogue of the paintings by old masters*. 2. ed. Budapest, 1931.

TÉREY GÁBORRÓL SZÓLÓ MÉLTATÁSOK

Térey Gábor halála. *Magyar Hírlap*, 1927. április 29. 6.; Térey Gábor, a Szépművészeti Múzeum volt igazgatója Badenben teljes elhagyatottságban meghalt. *Pesti Hírlap*, 1927. április 28. 11.; Georg Biermann: Gabriel von Térey †. *Der Cicerone*, 19. 1927. 290.; [Gabriel pl. Térey nekrolozi.] *Ljetopis Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti*, 40. 1927. 15.; Death of Dr. Gabriel de Terey. *The Burlington Magazine*, 50. 1927. No 291. 338.; Radványi Orsolya: *Térey Gábor 1864–1927. Egy konzervatív újtó a Szépművészeti Múzeumban*. Budapest, 2006.; Radványi, Orsolya: The first heyday of the Museum of Fine Arts, Budapest: Gábor Térey (1864–1927) memorial exhibition. *BMHB*, 105. 2006. [2008.] 151–153.; Tóth Ferenc: *Donátorok és képtár-építők. A Szépművészeti Múzeum modern külföldi gyűjteményének kialakulása*. Budapest, 2012. 63–67., 75–92., 102–116., 128–134.; Földi Eszter: *A képzőművészet mostohagyvermeke. A magyar művészgrafika kezdetei*. Budapest, 2013. 64–67., 71–78., 80–96.; Radványi Orsolya: Egy élet a művészetért. Térey Gábor hagyatéka végrendelete tükrében. *BMHB*, 118. 2015. 179–184. – Szinyei XIV.: 19–20.; MÉL II.: 844.; MMA 883–884. (Tóth Ferenc) [téves halálozási adatokkal]; ÚMÉL VI.: 689.